

ללקח מזורב

פרשת תולדות התשס"ט

יצא לאור ע"י רשת מוסדות "שוב" בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעירכת הרב מנשה צדקה שליט"א

הדלקת נרות שבת ניו יורק 4:11
 מוצאי שבת 5:41
 סוק"ש מג"א 8:47
 סוק"ש גר"א 9:23
 חצות 11:45

ביום חמישי בלילה ליל ה' כסלו (4 לדצמבר) מתחילים ברוך עלנו "ותן מל ומטר לברכה"

פנינים לפרשה

"ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה בת בתואל הארמי מפדן ארם אחות לבן הארמי לו לאשה" (כה, כ)

יש לדקדק דמילת "לו", מיותר. ויובן על פי מה שכתב בספר כלי יקר בפרשת חיי שרה על הפסוק (בראשית נד, ג) "אשר אנכי יושב בקירבו" – כי חש אברהם אם יתחתן עם הכנעני, כיון שיושבים בקרבם, יהא לו התערבות עימהם, אבל אם יקח פדן ארם, ולא ישיב את יצחק שמה, אם כן יהא מרוחק מהם ולא ילמוד ממעשיהם, עד כן.

והנה קשה איך נשא יצחק את רבקה שהיתה בת רשע ואחות רשע, והלא יהנושא אשתו צריך לבדוק באחיה? (בבא בתרא קי.). אלא ודאי שהיה סובר דדוקא בעת שיושבים סמוכים, יש לחשוש מטעם ההתקרבות, מה שאין כן אם מרוחקים מהם, אין בכך כלום. וזה שאמר הכתוב "בקחתו את רבקה" וגוי' לו "לאשה", היינו "לו" שלקחה לו למקומו ולא רצו לאשה, ואין לחשוש שהיא אחות לבן. וק"ל.
(רבי יעקב לורברבו מליסא – נחלת יעקב)

ולכאורה צריך עיון, למה המתין יצחק עד ארבעים שנה לקחת אשה, והא איתא בגמרא (פסחים ד.) ד'זריזין מקדימים ליצירות? ונראה ליישב, דמטעם שתי סיבות עשה כן. אחת, שראה שעתיד להוליד ממנו בן רשע, ולכן רצה לאחור הדבר, וכדאמרין בגמרא (מגילה ה.) 'אקדומי פורענות לא מקדמי'.

והטעם השני, כיון שראה את אברהם שכל שהוליד לעת זיקנותו, כן היה הולד יותר טוב, שהרי תחילה ילד את ישמעאל ואחר כך הוליד את יצחק, ולכן המתין יצחק להנשא עד גיל ארבעים כדי שיוולד לעת זיקנותו, ואז יהיו הנולדים יותר טובים.

ולפי זה יש לומר, שזה סמיכות הפסוקים, "ויאלה תולדות יצחק בן אברהם, אברהם הוליד את יצחק" (בראשית כה, יט), ומתי אברהם הוליד את יצחק? לעת זיקנותו. ומוכח מזה, דזרע שבא בזיקנותו יותר טוב. ולכן, "ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה", שרק כאשר היה בן ארבעים שנה נשא את רבקה.
(אמרי שפר)

"ויעתר יצחק לד' לנכח אשתו כי עקרה הוא ויעתר לו ד' ותהר רבקה אשתו" (כה, כא)

"ויעתר לו" – לו ולא לה, שאין דומה תפילת צדיק בן צדיק לתפילת צדיק בן רשע (רש"י)

קצת תימא, דהא שניהם על דבר אחד התפללו, ובמה שמע יותר לתפילת יצחק ולא לרבקה?

ויש לומר, דהנה בודאי יצחק שהיה צדיק בן צדיק ונתגדל בבית אברהם אבינו ע"ה, לא היה מכיר כל כך את הרע, לכן כשהתפלל על בניו לא פירש בקשתו על בניו טובים, ורק רבקה ביודעה היטב מהות טוב ורע מביתה בית בתואל ולבן הרשע, לכן מסתמא בהתפללה פירטה בקשתה על בניו טובים, וזהו: "ויעתר לו ה'" – ולא לה, והיינו שלא שמע לה, לפי שאין דומה תפילת צדיק, שהוא אין מתפלל על בניו טובים, לתפילת צדיק בן רשע שמתפלל על בניו טובים, ואם כן רבקה התפללה על בניו טובים, לכן כתיב: "ויעתר לו", שהשם יתברך נתן לה גם את עשיו.
(רבי מאיר שפירא מלובלין – אמרי אמת)

"ויתרוצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי ותלך לדרש את ד'?" (כה, כב)

"ויתרוצו" – רבותינו דרשוהו לשון ריצה, כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר יעקב רץ ומפרכס לצאת, עוברת על פתחי עבודת אלילים עשיו מפרכס לצאת (רש"י)

ודקדק האדמו"ר מגור זצ"ל הא איתא במדרש (בראשית רבה סג, ז): "ותלך לדרוש את ה'" וכי בתי כנסיות ובתי מדרשות היו באותם הימים? עיין שם.
ותירץ כי יעקב אבינו ע"ה היה מרגיש באיזה מקום יהיו בתי כנסיות ובתי מדרשות, וגם זה סימן לבנים, כי בכוחו של יעקב להתרוצץ במריבה עם עשיו בדבר בתי כנסיות ובתי מדרשות שעתידיים להבנות.
(רבי שמואל דוד וולקין – כתבי אבא מרי)

"ויאמר ד' לה שני גיים בבטנך ושני לאמים ממעיך יפרדו ולאם מלאם יאמץ ורב יעבד צעיר" (כה, כג)

"שני גיים בבטנך" – גיים כתיב כמו (המו) גאים ("המו גויים", תהלים מו, ז) אלו אנטוניוס ורבי, שלא פסקו מעל שלחנם לא צנון ולא חזרת, לא בימות החמה ולא בימות הגשמים (רש"י)
ועיין תוספות עבודה זרה (דף יא.) שביאר שהיו מרבים סעודת שולחנם, שהיו צריכים לחתך ולהפך מאכל ולהרחיב בני מעיים.
וצריך ביאור, מאי אשמועינן בזה בביאור הכתוב "שני גיים בבטנך"?

ונראה, דרש"י רצה לפרש מה דאמר הכתוב "שני גיים", דמשמע שניהם שווים, כדאמר בגמרא (יומא סב.): "קח שני שעירי עיזים" וכו' – שני, שיהיו שניהם שווים. והן קיסרי וירושלים אינן שווין לעולם, דהא אמרו: קיסרי וירושלים – אם יאמר לך אדם חרבו

שתיהן, אל תאמן; ישבו שתיהן, אל תאמן; חרבה קיסרי וישבה ירושלים, חרבה ירושלים וישבה קיסרי, תאמן, שנאמר (יחזקאל כו, ב) "אמלאה חרובה" (ראה ברש"י כאן, ובגמרא מגילה ו.). ולזה כתב רש"י, שבתקופת אנטונינוס ורבי שהיו שווין בצד אחד, שהיה שולחן שניהם מלא ברכת ה', עד שלא פסקו מעל שלחנם לא צנון ולא חזרת, לא בימות החמה ולא בימות הגשמים.

(רבי משה לייב שחור – אבני שהם)

והנה יש להבין, בשינוי הלשון, דבתחילה אמרו לה "שני גיים בבטנך", ואחר כך אמרו זאת בלשון אחר "ושני לאומים"?

ויש לבאר דההבדל בין גוי ללאום, הוא ש"גוי" – פירושו מצויין ומיוחד במנהגיו, עם ועם כלשונו, ו"לאום" – פירושו ממלכה כתרגומו: 'ותרתיין מלכין ממעיכי יתפרשו, ומלכו ממלכו יתקף', ושייך שיהיה בעולם גוי אחד ושתי ממלכות, כמו ישראל ויהודה שהם שני ממלכות ועם אחד, ושייך שיהיה בממלכה אחת שני גויים.

וכאן נאמר לה שיהיו לשני גויים ושתי ממלכות, ולשון הפסוק "שני גויים בבטנך", ביאורו שכבר עתה הם שני גויים, וכל אחד מהם מצויין בדרכו, כמו שכתב רש"י: 'עוברת על פתחי תורה של שם ועבר, יעקב רץ מפרכס לצאת, עוברת על פתחי עבודת כוכבים, עשיו מפרכס לצאת', הרי שכל אחד כבר היה מיוחד במנהגו, והרי הם כבר שני גויים. אבל "שני לאומים" ממלכות, "ממעיק יפרדו", רק לאחר שיצאו לאויר העולם, אחר כך יפרדו לשתי ממלכות. (רבי חיים מבריסק – נתיבות רבותינו)

"ואחרי כן יצא אחיו וידו אחזת בעקב עשו ויקרא שמו יעקב ויצחק בן ששים שנה בלדת אתם" (כה, כו)

אחיות יד יעקב בעקב עשו, לא היה מאורע חד פעמי, אלא תהלים המתמשך והנותן וחותרו על כל הדורות של עם ישראל בגלותו עד ימות המשיח, וכך מבואר בדברי הנביא (ישעיה מד, ב): "כה אמר ה' עושך ויוצרך מבטן יעזרך, אל תירא עבדי יעקב וישראל בחרתי בו". ומפרש הרד"ק שם בשם רבי אברהם אבן עזרא: 'כי רמז ליעקב כמו שאמר "בבטן עקב את אחיו" (הושע יב, ד), כלומר מי שיצר יעקב בטן שאחזה ידו בעקב עשיו אחיו שלא כדרך העוברים, כי אין העובר מוציא ידו מן השליא, כל שכן שיתפוס בידו וזה היה מעשה נס, ומי

שהיה עם אביכם בבטן יהיה עמכם בגלות
שהוא מקום צר לכם כמו הבטן לעוברי עד
כאן. הרי מעשה אבות סימן לבנים, ולכן
נכתב בתורה, להורות שזה לא ענין של עבר
ומלאי דהוה הוה, כי אם הלכה לדורות, עד
שיקויים (עובדיה א, יח) "והיה בית יעקב
לאש ובית יוסף להבה".
(רבי מרדכי אילן - מקדש מרדכי)

"ויעקב איש תם יש אהלים" (כה, כז)
ביעקב לא נאמר בקרא שנתנסה ניסיונות,
כמו באברהם שנתנסה בעשרה ניסיונות,
ויצחק שנעקד על גבי המזבח, ומכל מקום
נקרא 'בחיר שבאבות' (בראשית רבה עו, א),
והוא 'חוק בכסא הכבוד' (שם סב, ב),
'ומלאכים עולים ויורדים ומסתכלים בדיוקנו
של מעלה ודיוקנו של מטה' (חולין צא,);
והרבה ניסים נעשו לו.

ונראה כי עיקר הגדלות להיות מכל הימים
עוסק בתורה ובמצוות אף בלא ניסיונות,
ואדרבא הא מתפללין אנו בכל יום בברכות
השחר שלא נבוא לדי ניסיון, אלא שנהיה
שומרי ולומדי תורה בכל חיינו בלא ניסיון
כלל, כי יש להתגדל גם בלא ניסיון, וזה רוצה
השם יתברך מכלל ישראל שהותחל משבטי
ישורון, וזהו גדלות יעקב מצד ישיבת אהלים
לתורה. (רבי משה פיינשטיין - דרש משה)

**"ויהאב יצחק את עשו כי ציד בפיו
ורבקה אהבת את יעקב"** (כה, כח)
נפרש בדרך צחות: הנה כאשר יש לאדם שני
בנים, והאחד מתלונן לפניו שאמו מראה
חיבה יתירה לאחיו ואותו היא דוחה, אז
האב ברצותו להוציא מלב אותו הבן את
הרגשתו הרעה, הוא מראה לו חיבה יותר
גדולה, כדרך שאמרו חכמינו ז"ל: "יער,
תינוק ואשה תהא שמאל דוחה וימין
מקרבתי" (סוטה מז). וזהו ביאור הכתוב:
"ויהאב יצחק את עשו, כי ציד בפיו" מפני
שתמיד היה מתלונן לפניו ש"רבקה אוהבת
את יעקב" ואותו היא דוחה, ולכן הראה לו
יצחק חיבה יותר גדולה, בבחינת ימין
מקרבתי. (תפארת יחזקאל)

**"בפיו - כתרגומו, בפיו של יצחק. ומדרשו,
בפיו עשוי שהיה צד אותו ומרמהו
בדבריו (רש"י)"**

בוודאי אין הכוונה כמו שחושבים שיצחק
היה כזה אדם שהיה אפשר לרמותו, כך
לומדים ב"חידר" אך הביאור הוא, שיעקב
היה בריאת הטוב ועשוי הוא בריאת הרע,
והרי זהו תפקידו של האדם לעמוד תמיד
במלחמה עם יצר הרע ונצחו, יצחק הוא דין
(ויעקב הוא רחמים), ולכן אהב את עשוי
(היינו את מידתו של עשוי) שהוא מידת הדין,
והדרך של מלחמת היצר, ודו"ק.

ובכלל צריכים לדעת שלא ללמוד ולהבין את
הפרשיות כמו שלומדים ב"חידר". וכגון
כאשר לומדים את הפרשה של יעקב ועשוי,
צריכים ללמוד ממנה שאף שיש יצר הרע, יש
להתלמד ולדעת איך לנצל אותו ולהתעלות
על ידו. (רבי יהושע דוד מוהרסקי)

**"ויאמר יעקב מכרה כיום את בכרתך לי:
ויאמר עשו הנה אנכי הולך למות ולמה
זה לי בכרה"** (כה, לב)

חס שלום שיעקב כיוון את השעה שהיה
עשוי רעב ועייף להכריחו למכור לו בכורתו,

בעד לחם וניזד עדשים שנתן לעשוי להשקיט
רעבונו, אלא שלא רצה יעקב לוותר על דברי
הנביא שאמר לאמו "ורב יעבוד צעיר
(בראשית כה, כג), והרי עשוי ביקש ממנו
שילעטי העדשים וישמש אותו כעבד - נגד
דברי הנביא, ואסור לוותר על דברי הנביא.
לפיכך רצה יעקב לעשות זאת בדרך היתר על
ידי הערמת מכירה, כמו שמוכרים חמץ,
ולאחר שיאכילו ימכור לו הבכורה חזרה,
ולכן אמר "כיום".

אבל עשוי השיב לו, כי נכון הוא למכור לו
הבכורה במכירה גמורה וחלוטה בעד הלחם
ונוזד עדשים, כי "הנה אנכי הולך למות ולמה
זה לי בכורה"? וכיון שהיתה הבכורה בזויה
בעיניו, קנה יעקב ממנו במכירה גמורה
וחלוטה. (רבי מאיר אבאיוויץ - פני מאיר)

**"ויעקב נתן לעשו לחם וניזד עדים ויאכל
וישת ויקם וילך ויבז עשו את הבכרה"**
(כה, לד)

לכאורה אינו מובן, על מה ולמה נתן יעקב
לעשוי לחם, מה שלא ביקש עשוי בעצמו, כי
הוא ביקש רק "הלעיטני נא מן האדום
האדום הזה" (בראשית כה, ל).

אכן יבואר על פי הדין המבואר בחושן משפט
(סימן רה): 'המוכר דבר מחמת אונס, ופירש
בעצמו האונס מקודם, המכר בטל'. והנה
איתא במדרש, והוא חולי מחמת רעבון, ומסוכן
האיש למות. וזאת רמז עשוי בדבריו: "כי
עייף אנכי" (בראשית כה, ל), וגם: "הנה אנכי
הולך למות", וחשב יעקב, איזו פעולה תהיה
המכירה הזאת, שימכור עשו הבכורה בעד
ניזד עדים, הלא הוא בעצמו אמר, שהוא
מסוכן למות מחמת רעב, ויוכל אחר כך לבטל
המכירה מחמת שפירש לו את האונס; ולכן
התחכם יעקב ונתן לעשוי מקודם לחם לי
שבוע, שלא יהיה רעב, ואחר אכלו את הלחם
תן לו העדשים שבעבורם מכר לו את
הבכורה, ולכן דייק הכתוב ואמר: "ויעקב
נתן לעשו (מקודם) לחם (ואחר כך) וניזד
עדשים".

וכוונה זו לוטה בדברי הנביא (עובדיה א, ז):
לחמך ישימו מזור תחתיד, אין תבונה בוי".
רצונו לאמר: "לחמך" מה שנתן לך יעקב
לחם וחשבת שזה לטובתך, אכן לא כן הוא,
ורק על ידי זה "ישימו מזור תחתיד", בזה
נעשתה לך מכה וטריה (על פי פירוש
המצודות: ומכה נקראה מזור על שם שזורים
עליה אבק מסממנים), שלא תוכל לבטל
המכירה. "אין תבונה בוי", עשוי לא הבין זאת
ואכל לחם לשבוע, ונתקיימה המכירה.
(רבי בונם זאב לעוו ממעזריטש - הבאר)

**"עקב אשר שמע אברהם בקלי וישמר
משמרתו מצותי חקותי ותורתו"** (כו, ה)
והקשו, הלא 'שכר מצוות בהאי עלמא ליכא?
(קידושין לט:). ונראה, דיש לדקדק, כיון
דכתוב "מצוותי חקותי", למה צריך לאמר
"וישמר משמרתו"? אך מה שאמרו 'שכר
מצוה בהאי עלמא ליכא', זה רק שכר גוף
המצוה, כי 'שכירות אינה משתלמת אלא
לבסוף' (בבא מציעה סה). אבל מה שאדם
עושה יותר הידור למצוה וגדרים וסייגים
שלא יבוא לאיסור תורה, עבור זה אבל מה
שאדם עושה יותר הידור למצוה וגדרים
וסייגים שלא יבוא לאיסור תורה, עבור זה
מגיע לו שכר גם בעולם הזה.

וזה כוונת הכתוב: "וישמור משמרתו",
שעשה משמרת למשמרת, והוסיף הידור
למצוה, על כן מגיע לו שכר גם בעולם הזה.
(רבי שלמה קאליש - ספר הזכרון "זכרון
שלמה")

**"וישאלו אנשי המקום לאשתו ויאמר
אחתי הוא כי ירא לאמר אשתי פן
יהרגני אנשי המקום על רבקה כי טובת
מראה הוא"** (כו, ז)

הלשון מוקשה, דהיה צריך לומר "פן
יהרגוהו".

ויש לפרש, דהנה יצחק אבינו אשר לא הוציא
שקר מפיו, וגם עתה לא רצה להוציא שקר
מוחלט פיו לומר "אחותי היא" ואצלו אין
שייך הטעם כמו אברהם אבינו, שאמר
(בראשית כ, יב) "וגם אמנה אחותי בת אבי
היא וכי". על כן החכים לומר בזה הלשון
"אחותי היא", מה אתם שואלים אותי עליה,
דלו היא שהיא אשתי, גם כן לא הייתי אומר
לכם שהיא אשתי, ובדאי אני אומר לכם
שהיא אחותי, "כי ירא" אנכי "לאמר אשתי,
פן יהרגוני אנשי המקום", ודו"ק.
(רבי יהושע לייב דיסקין - על התורה)

**"ויגדל האיש וילך הולך וגדל עד כי גדל
מאד"** (כו, יג)

מהו כפל הלשון "ויגדל האיש וילך הולך
וגדול" - עד כי גדל מאוד?

אלא, כמו שאומרים על אדם שמאסף ומרויח
כסף רב: האיש הזה הולך וגדל. אבל כאשר
כבר נהיה לאיש עשיר גדול, אז כבר לא
אומרים עליו שהוא גדל והולך, רק אומרים
פשוט שהוא עשיר גדול מאד.

כך אמרו על יצחק, מתחילה היה הולך וגדול,
עד כי גדל מאד, שנהיה לאיש עשיר גדול
מאד, וכבר לא היה ראוי לומר עליו שהוא
הולך וגדול.
(רבי איצ'לה מוואלוז'ין - פה קדוש השלם)

**"ויריבו רעי גרר עם רעי יצחק לאמר לנו
המים ויקרא שם הבאר עשק כי
התעשקו עמו"** (כו, כ)

מדוע לא אמרו הרועים "לנו הקרקע", רק
אמרו "לנו המים"?

אלא, שאמרו לרועי יצחק: בחפירתכם
עשיתם לנו עוולה, בזה שנחסרו המים
מבארותינו והלכו לבארותיכם. לכן לא רבו
על הקרקע, שבאמת לא לקחו מאיתם קרקע,
רק אמרו "לנו המים".

במדרש (בראשית רבה סד, ח) איתא, כי
בארות יצחק רומזים לבתי המקדש שנחרבו,
ולשלישי העתיד להתקיים לעולם. והיינו
ש"ויקרא שם הבאר עשק כי התעשקו עמו",
רומז על בית ראשון. "ויחפרו באר אחרת
ויריבו גם עליה", רומז לבית שני. לכן נאמר
בו הלשון "שטנה", כי בימי כורש כתב שטנה
(עזרא ד, ו). "ויחפרו באר אחרת ולא רבו
עליה... ויאמר כי עתה הרחיב ה' לנו ופרינו
בארץ", רומז על בית שלישי, שעתיד להבנות
ולא יחרב עוד, היינו "ופרינו בארץ".
(רבי איצ'לה מוואלוז'ין - פה קדוש השלם)

**"ויעתק משם ויחפר באר אחרת ולא רבו
עליה ויקרא שמה רחבות ויאמר כי עתה
הרחיב ד' לנו ופרינו בארץ"** (כו, כב)

עשק הוא מריבה בטענה, כדאיתא בקרא
(שם כו, כ) שטענו "לנו המים", אף שהוא
טענה כוזבת, ו"שטנה" הוא מריבה בלא
טענה רק בשינאה בעלמא, שכן הדרך

מתחילה אף שהוא שונא מבקש טענה לריב ולגזול, אבל אחרי שכבר רבו, ונודע שהוא שונאו, הם רבים בלא טענה רק משינאה לבד, ולכן כיון שעתה ראה שהם שונאים גדולים, לא רצה לשהות יותר במקום זה, אף שעל השלישית לא רבו עליה, וקרא שמה "רחובות", שהרחיב כבר ה', לא סמך על זה, שעדיין הוא מקום סכנה ולא רצה לסמוך על הנס, אבל כל זמן שראה שהם מריבים, תלה שחיוב איזה עונש שלכן גם במקום אחר אפשר יענישוהו ח"ו, אבל כשראה כבר רחמי שמים, שהרחיב ה', אמר שצריך לילך משם לבאר שבע, ששם וודאי בטוח שהשם יתברך יעזרוהו אחרי שכבר ריחם עליו, והשם יתברך הסכים, כאשר אנו רואים ממה שנראה אליו אז כשהלך משם.

(רבי משה פינשטיין – דרש משה)

"וישכימו בבקר וישבעו איש לאחיו וישלחם יצחק וילכו מאתו בשלום"

הנפטר מחבירו אל יאמר: לך בשלום, אלא לך שלום (ברכות פד.)

וצריך להבין זאת. ונראה לבאר, כי יש הבדל בדבר, כי כשמדברים על האדם ההולך, אז צריך לומר לשלום, כי האדם מתנועע תמיד אל השלימות, ועל כן מתאים לומר לו שלום, היינו שגיגע אל השלימות. ואולם כשאומרים לו בשלום, היינו שכבר הגיע לשלימות, אין לו עוד מה לעשות בעולם הזה, כמו שמצינו באבשלום (שמואל ב טו, ט), אבל כשמדברים על האיש הנשאר שהלך ממנו, שפיר יוכל לומר שהלך מאיתו בשלום, ואין בזה ענין של קללה.

(רבי שלמה קאליש – ספר הזכרון "זכרון שלמה")

"ויאמר הנה נא זקנתי לא ידעתי יום מותי"

לא ידעתי יום מותי – אמר רבי יהושע בן קרח: אם מגיע אדם לפרק אבותיו, ידאג חמש שנים לפניו וחמש לאחר כן. ויצחק היה בן מאה עשרים ושלש, אמר: שמה לפרק אמי אני מגיע, והיא בת מאה עשרים ושבע מתה, והריני בן חמש שנים סמוך לפירקה, לפיכך "לא ידעתי יום מותי" שמה לפרק אמי שמה לפרק אבא (רש"י)

פירוש לפי דעתי, שכל עשר שנים האדם משתנה, וראיה לזה שמצאנו (אבות ה, כא) 'בן עשר למשנה... בן עשרים לרדוף, בן שלשים לכח, בן ארבעים לבינה' הרי שנות האדם משתנים מעשר לעשר.

אבל כל עשר שנים הם כמו זמן אחד ושעה אחת, ובאותן עשר שנים שהיתה מיתה ידאג, דהיינו חמש לפני מיתת אבותיו וחמש לאחריה, דכל אלו עשר שנים הם זמן אחד ושעה אחת. (רבי יהודה ליואי – גור אריה)

"ועתה שא נא כליך תליך וקשתך וצא השדה וצודה לי ציד"

שא נא – לשון השחזה, כאותה ששינוי (ביצה כה). 'אין משחזין את הסכין, אבל משיאה על גבי חברתה', חזק סכינך ושחוט יפה שלא תאכילני נבלה (רש"י)

ויש לדייק, למה צוה אותו מקודם להשחזי את הסכין ואחר כך לצאת אל השדה, הלוא את הסכין צריך להשחזי בשעה שהולך לשחוט, ולא בשעה שהולך לציד, ואדרבה אם ישחזי אותו לפני הצידה, יצטרך לשמור אותו שלא תפגם, וגם יצטרך לבודקו עוד פעם לפני

השחזי? וגם יש לדייק תיבת "ועתה" שהוא כמיותר.

אמנם יש לומר לאשר זה היה בערב פסח, כדאיתא ברש"י (פסוק ט) בשם פרקי דרבי אליעזר, ואם כן יתכן מאד שימשך בצידתו עד הלילה שיקדש היום של חג הפסח, ואז כבר אסור להשחזי את הסכין כנ"ל, וכמו שנפסק להלכה בשולחן ערוך (אורח חיים הלכות יום טוב תקט ב), לכן צוה לו "ועתה" שיחזק עכשיו את הסכין, ואחר כך יצא השדה, כדי שלא יצטרך לחדד אחר הצידה אולי ימשך עד הלילה, ואז לא יוכל לחדד את הסכין. (שמלה חדשה)

"ורבקה אמרה אל יעקב בנה לאמר הנה שמעתי את אביך מדבר אל עשו אחיך לאמר"

יש לדקדק למה אמר שני פעמים "לאמר"? ויתירך הוא, דהנה יצחק התיירא שיבוא יעקב בדמות עשיו לרמות אותו, ואמר יצחק אל עשיו בנו כך: אתה תדבר בלשון רכה כיעקב, ואם יבוא יעקב בדמותך וידבר בלשון קשה כמוך, נמצא מכח זה אני יודע מי הוא, ואינו יכול לרמות אותי. ורבקה היתה שומעת כל זה שיצחק מדבר אל עשיו, והיתה מדברת אל יעקב בנה: אתה תדבר בטיבותך כל היום, נמצא אין אביך מבחין מי הוא. וזה הפירוש "ורבקה אמרה אל יעקב בנה לאמר", כמו שהוא מדבר עכשיו, מפני מה? כי "שמעתי את אביך מדבר אל עשיו אחיך לאמר" כמו שאתה מדבר, כדי שיוכל להבחין ביניהם. אבל אם אתה מדבר כמו שעכשיו, אין אביך יכול להבחין, ודו"ק.

(בשם אב"ד פראג – וקמץ הכהן)

"ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדל החמדות אשר אתה בבית ותלבש את יעקב בנה הקטן"

ולכאורה קשה, דמאי הוצרך הכתוב לפרש כאן דעשיו היה בנה הגדול, ולמאי נפקא מינה בזה לענין הלבשה? ויש לומר דבא לשמעתיך דבר חידוש בזה, דודאי דעשיו מלבד דהיה בכור, עוד היה גדול בקומה וברוחב יותר מיעקב, ואף על פי כן נעשה נס דבגדי עשיו שהיה גדול היו מכוונין למידתו של יעקב, ואף שהיה בודאי קטן ממנו בקומה, דמן השמים סייעוהו שיהא בגדי עשו הולמתו כדי שיטול הברכות. (רבי שלמה כהן מוילנא – בנין שלמה)

"ויגש יעקב אל יצחק אביו וימשהו ויאמר הקל קול יעקב והידיים ידי עשיו"

כל זמן שקולו של יעקב מצפצף בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, אין הידים ידי עשיו שולטות הם, וכל זמן שאין קולו של יעקב מצפצף. בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, הידים ידי עשיו (מדרש זוטא איכה א, מא) וצריך עיון, שבפסוק מפורש להיפך "והידיים ידי עשיו", ולא כתוב 'ואין הידיים ידי עשיו'. וצריך לומר, שהכוונה היא שכשיש קול יעקב, יש ליעקב גם ידי עשיו, כלומר הוא משתמש בכוחו של עשיו ומצליח בו, והכל בא על ידי הקול קול יעקב, שהרי בבטן עקב יעקב את אחיו, באותה הדרך ממש שעשיו מתקנש לאחיו, "הוא יושפך ראש ואתה תשופנו עקב" (בראשית ג, טו), באותה הדרך תפש יעקב אביו בעודו בבטן, הוא בן הישיבה הראשון "וישב אהלים", ובה כל כוחו, כי

מאחר שיש לו קול יעקב, יש לו עצמו גם ידי עשיו. ואמנם כשראהו יצחק מצא בו גם הקול וגם הידים, הכל שייך לו ליעקב. (רבימרדכי יהודה ליב זק"ש – פרשת מרדכי)

הליכות והלכות

דיני "ברך עלינו - ותן טל ומטר"

בחורף מתחילים לאמר "ברך עלינו" 60 יום לתקופה. פירושו שאנו מחלקים את השנה (שנת השמש), שהיא 365 יום, לארבעה חלקים. בכל חלק ישנם 91 יום ועוד 6 שעות. כל חלק נקרא תקופה: חורף, אביב, קיץ וסתיו. 60 יום לאחר תחילת תקופת הסתיו מתחילים לומר בחי"ל "ברך עלינו" (בא"י התחילו כבר בז' במרחשוון). הטעם לשינוי, כיון שעיקר התקנה היתה לבני בבל ששם בתקופת החורף היו זקוקים לגשם וכל מדינות העולם היו הולכים עפ"י הזמן הבבלי.

כידוע תאריך לועזי הולך על פי מהלך השמש. לכן התאריך של התקופה נופל תמיד ברביעיותאמישי בדצמבר (מלבד בשנה מעוברת לועזית).

בקשת גשמים מעכבת את התפלה. ולכן כל השוכח לאמר "ברך עלינו" חוזר על התפלה. זו למעשה התפלה על הפרנסה בתוך תפלת שמונה עשרה. ומכיון שעיקר הבקשה הוא המשפט: "ותן טל ומטר לברכה" - לכן הדינים הם כדלקמן:

1. מי שסיים ברכת 'ברכנו' (ולא אמר ברכ עלינו) ולא התחיל ביתקע שופר' יאמר מיד את המשפט: 'ותן טל ומטר לברכה' ויוצא ידי חובה וממשיך בתפלתו כרגיל.
2. מי שזכר לאחר שהתחיל יתקע בשופר' ימשיך ויאמר המשפט הנ"ל בתוך ברכת 'שומע תפלה'.
3. סיים 'שומע תפלה' ולא התחיל 'רצה' יאמר מיד את המשפט הנ"ל ויוצא ידי חובה.
4. התחיל 'רצה' ואילך יחזור לברכת 'ברך עלינו' ומשיך משם שנית לפי הסדר עד סוף התפלה.
5. הגיע ליעושה שלום' אפילו לא עקר את רגליו רק חשב לעקור, יחזור לראש התפלה ויתפלל מחדש את כל התפלה. מסופק אם אמר 'ברך עלינו' או 'ברכנו' בתוך 30 יום להתחלת האמירה חזקה שלא אמר ויחזור לראש התפלה. ואם מסופק לאחר 30 יום, חזקה שהתרגל ולא יחזור.

מדרשי חכמים

"אלה תולדות יעקב יוסף", התולדות הללו לא באו אלא בזכותו של יוסף, כלום הלך יעקב אצל לבן אלא בשביל רחל, התולדות הללו היו ממתנות עד שנולד יוסף, הה"ד 'ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף ויאמר יעקב אל לבן שלחני' (בראשית ל, כה), מי מורידן למצרים - יוסף, מי מכלכלן במצרים - יוסף, הם לא נקראו אלא בזכות יוסף הה"ד "ראוך מים אלהים" וגוי (תהלים עז יז) "גאלת בזרוע עמך בני יעקב ויוסף" (תהלים עז, טז) אמר ר' יודן אף הירדן לא נקרא אלא בזכות יוסף. אמר ר' שמואל בר נחמן "אלה תולדות

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T. 845-352-7474 F. 845-352-7517	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St.	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקה טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי הכמרים מוסלגים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T. 525-55589-8756 F. 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב

הלומדים בעמל וביגיעה ובחתימה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הגון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה. לא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכו למצוות. 845.352.7474

ביומו, והוא השיב שבדרך כלל מגיעים למנין 12 יהודים, ורק הפעם נעדרו כמה מהם.

כי היא אוהבת אותי

ואם דיברנו כאן על מאמצים שעשה יהודי פשוטי למען התפילה, נסיף לספר כאן על תשובה שהיתה בפיה של יהודיה פשוטה בענין התפילה.

שמעתי על כומר שראה פעם אשה יהודיה מתפללת, ושאל אותה: 'איך את מסוגלת להתפלל אותה תפילה 3 פעמים מדי יום ביומו?'

ומה השיבה האשה: 'כל אמא המחבבת את בנה הקטן, מדברת אליו ומזכירה את שמו עשרות פעמים ביום, ולא נמאס לה, כי היא אוהבת אותו, וגם את שמו. היא מזכירה אותו באהבה רבה, ואיזכור השם הוא לה לעונג רב, ולא למעמסה.'

יוכך גם אנחנו מתנהגים עם בוראנו יתברך ויתעלה, ואזכרת שמו אינה מהווה לנו נטל חלילה, אלא אנחנו עושים זאת מתוך אהבה, ומבקשים ממנו 'אבינו מלכנו עשה עמנו חסד למען שמך'. (ברכי נפשי עמי תי-תיא)

אם, למשל, כדי להגיע לבית כנסת, נצרך היה המתפלל ללכת מרחק רב, הרי שלתפילה שיתפלל אז, יש יותר סיכוי להתקבל לפני כסא הכבוד.

המאמץ המשקע מוכיח להשי"ת על היחס שמגלה האדם לתפילה, ועל פי זה, במידה כנגד מידה, נקבעת גם התייחסותו של השי"ת לתפילה.

נקלעתי פעם בזמן תפילת מנחה לשוב נידח, ובבית הכנסת המקומי היה חסר יהודי אחד כי להשלים למנין. לאחר שעמד הגבאי דקות ארוכות בחוץ, והמתין ליצענטער' וזה לא הגיע, עלה בליבו רעיון.

הוא הזמין מוניט, וכשהנהג הגיע מסר לו שטר כסף גדול, ואמר לו: 'תהיה כאן עמנו עד סוף התפילה, ואל תיסע לאף מקום, ושטר הכסף הזה יהיה שלך...'

תושיה של גבאי

הנהג שמח על המציאה שהתגלגלה לידו כמוצא שלל רב. לא די שקיבל כסף רב, אלא שגם לא נדרש ממנו לעבוד ולטלטל עצמו ממקום למקום. עוד זאת; כיון שהיה יהודי שומר מצוות, אף הצטרף עמו למנחה ומעריב, והרוויח תפילה בציבור.

ממעשה זה ראיתי תושיה של גבאי מה היא! הרעיון היה כל כך מוצלח שכל משתתפי המנין שיבחו את הגבאי על חוכמתו ותושייתו. אחרי התפילה אסף הגבאי מכל המתפללים את הכסף שנתן לנהג המונית, והכל שילמו על כך בשמחה, על היותר שותפים למצוא.

מן הסתם מתייחסים בשמים לתפילתו זו של הגבאי בצורה אחרת, שכן מסירותו למען התפילה, והמאמצים שהשקיע על מנת שלא להפסיד את התפילה בציבור, מגדילים את סיכויי תפילתו להתקבל.

לאחר התפילה שאלתי את הגבאי כיצד הם מסתדרים בענין התפילה בציבור מדי יום

יעקב יוסף" לא צריך קרייה למימר אלה תולדות יעקב ראובן, אלא מה יעקב נולד מהול אף יוסף נולד מהול, מה זה אמו עקרה אף זה אמו עקרה, מה זה נתקשת אמו בעת הלידה אף זה נתקשת אמו בשעת הלידה, מה זה ילדה אמו שנים אף זה ילדה אמו שנים, מה זה אחיו שונאו אף זה אחיו שונאים אותו, מה זה אחיו מבקש להורגו אף זה אחיו מבקשין להורגו, זה רועה וזה רועה, זה נסטם וזה נשטם, זה נגנב שתי פעמים וזה נגנב שתי פעמים, זה נתברך בעושר וזה נתברך בעשר, זה יצא חוץ לארץ וזה יצא חוץ לארץ, זה נשא אשה בחוצה לארץ וזה נשא אשה בחוצה לארץ, זה הוליד בנים בחוצה לארץ וזה הוליד בנים בחוצה לארץ, זה ליווה מלאכים וזה ליווה מלאכים, זה נתגדל על ידי חלום וזה נתגדל על ידי חלום, זה נתברך בית חמיו בשבילו וזה נתברך בית חמיו בשבילו, זה ירד למצרים וזה ירד למצרים, זה כלה את הרעב וזה כלה את הרעב, זה משביע וזה משביע, זה מצוה וזה מצוה, זה מת במצרים וזה מת במצרים, זה נחטט וזה נחטט, זה עלו עצמותיו וזה עלו עצמותיו. (בראשית רבה)

מעשה חכמים

הגבאי מסר לנהג המונית שטר כסף גדול וביקשו להשאר עד סוף התפילה

יש תפילה המתקבלת יותר לפני הקב"ה, ויש תפילה המתקבלת פחות. אחד המפתחות לכך תלוי במידת ההשקעה והמסירות של האדם בתפילתו.

הילולא דרדיקיא

יום שלישי	יום שני	יום ראשון	יום שבת	יום שישי	יום חמישי	יום רביעי
ה כסלו	ד כסלו	ג כסלו	ב כסלו	א כסלו ראש חדש	כט חשוון	כח חשוון
רבי שמעון אלעזר הלוי אידלס המהרש"א רבי אפרים פינץ		רבי יוסף רפאל חזן מח"ס חקרי לב	הרב ווכמפלד רבי אהרן קוטלר ראש ישיבת ליקווד		רבי ידידיה מונסניגו מח"ס דבר אמת	רבי יונה גירונדי מח"ס שערי תשובה רבי אור שרגא מחבר פנים
שקיעה 4:28						שקיעה 4:30

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה

שבת שלום

ולמוד מהנה!!!

העלון לעילוי נשמות

יעקב בן מלכה יגן זצוק"ל

ואשתו רחל בת שרה ע"ה

ת.נ.צ.ב.ה